

فهرست مطالب

۱۹	ویژگی های این کتاب
۲۳	کلیات و مقدمه
۲۵	فصل اول: اصول کلی
۲۶	اصل اول: تشکیل و شکل حکومت
۲۶	اصطلاحات
۲۶	نکات مهم
۲۷	اصل دوم: پایه های ایمانی نظام جمهوری اسلامی
۲۸	اصطلاحات
۲۸	نکات مهم
۲۹	اصل سوم: اهداف نظام جمهوری اسلامی
۳۱	اصل چهارم: حاکمیت اسلام
۳۱	نکات مهم
۳۲	اصل پنجم: ولایت و امامت
۳۲	نکات مهم
۳۳	اصل ششم: حاکمیت مردمی
۳۳	نکات مهم
۳۳	اصل هفتم: جایگاه شورا ها
۳۳	اصطلاحات
۳۴	نکات مهم
۳۴	اصل هشتم: امر به معروف و نهی از منکر
۳۴	اصطلاحات
۳۴	نکات مهم
۳۵	اصل نهم: استقلال، آزادی، وحدت و تمامیت ارضی کشور
۳۵	نکات مهم
۳۶	اصل دهم: خانواده

۳۶.....	نکات مهم
۳۶.....	اصل یازدهم: همبستگی امت
۳۷.....	اصطلاحات
۳۷.....	نکات مهم
۳۷.....	اصل دوازدهم: دین رسمی
۳۷.....	اصطلاحات
۳۷.....	نکات مهم
۳۸.....	اصل سیزدهم: اقلیت‌های دینی
۳۸.....	اصطلاحات
۳۸.....	نکات مهم
۳۹.....	اصل چهاردهم: رفتار با غیر مسلمانان
۳۹.....	اصطلاحات
۳۹.....	نکات مهم
۴۱.....	فصل دوم: زبان؛ خط؛ تاریخ و پرچم کشور
۴۲.....	اصل پانزدهم: زبان و خط رسمی
۴۲.....	نکات مهم
۴۳.....	اصل شانزدهم: جایگاه زبان عربی
۴۳.....	نکات مهم
۴۳.....	اصل هفدهم: تاریخ رسمی
۴۳.....	نکات مهم
۴۳.....	اصل هجدهم: پرچم
۴۳.....	نکات مهم
۴۵.....	فصل سوم: حقوق ملت
۴۶.....	اصل نوزدهم: حقوق مساوی
۴۶.....	اصل بیستم: تساوی در برابر قانون
۴۶.....	نکات مهم
۴۶.....	اصل بیست و یکم: حقوق زن
۴۶.....	نکات مهم

۴۷.....	اصل بیست و دوم: حقوق بشر.....
۴۷.....	نکات مهم.....
۴۸.....	اصل بیست و سوم: ممنوعیت تفتیش عقاید.....
۴۸.....	نکات مهم.....
۴۹.....	اصل بیست و چهارم: آزادی بیان.....
۴۹.....	نکات مهم.....
۵۰.....	اصل بیست و پنجم: ممنوعیت تجسس.....
۵۰.....	اصطلاحات.....
۵۰.....	نکات مهم.....
۵۱.....	اصل بیست و ششم: احزاب و جمعیت ها.....
۵۱.....	نکات مهم.....
۵۲.....	اصل بیست و هفتم: تجمع و راهپیمایی.....
۵۲.....	نکات مهم.....
۵۳.....	اصل بیست و هشتم: حق اشتغال.....
۵۳.....	نکات مهم.....
۵۵.....	اصل بیست و نهم: حق تامین اجتماعی.....
۵۵.....	نکات مهم.....
۵۶.....	اصل سی ام: آموزش و پرورش رایگان.....
۵۶.....	نکات مهم.....
۵۷.....	اصل سی و یکم: حق مسکن.....
۵۷.....	نکات مهم.....
۵۷.....	اصل سی و دوم: حق امنیت و آزادی.....
۵۸.....	نکات مهم.....
۵۹.....	اصل سی و سوم: آزادی رفت و آمد.....
۵۹.....	نکات مهم.....
۵۹.....	اصل سی و چهارم: حق دادخواهی.....
۵۹.....	نکات مهم.....
۶.....	اصل سی و پنجم: حق دسترسی آزاد به وکیل.....
۶.....	نکات مهم.....
۶۱.....	اصل سی و ششم: اصل قانونی بودن مجازات و آیین دادرسی کیفری.....

۶۱.....	نکات مهم
۶۱.....	اصل سی و هفتم: اصل برائت
۶۱.....	نکات مهم
۶۲.....	اصل سی و هشتم: ممنوعیت شکنجه
۶۲.....	نکات مهم
۶۳.....	اصل سی و نهم: احترام به کرامت انسانی
۶۳.....	نکات مهم
۶۳.....	اصل چهلم: قاعده لاضر
۶۳.....	نکات مهم
۶۴.....	اصل چهل و یکم: حق تابعیت
۶۵.....	نکات مهم
۶۶.....	اصل چهل و دوم: تحصیل تابعیت ایران(تابعیت اکتسابی)
۶۶.....	نکات مهم
۶۷.....	فصل چهارم: اقتصاد و امور مالی
۶۸.....	اصل چهل و سوم: اهداف اقتصادی
۶۹.....	نکات مهم
۷۰.....	اصل چهل و چهارم: پایه‌های نظام اقتصادی
۷۰.....	نکات مهم
۷۲.....	اصل چهل و پنجم: انفال
۷۲.....	اصطلاحات
۷۲.....	نکات مهم
۷۴.....	اصل چهل و ششم: کسب و کار
۷۴.....	نکات مهم
۷۴.....	اصل چهل و هفتم: شناسایی مالکیت شخصی
۷۴.....	نکات مهم
۷۴.....	اصل چهل و هشتم: منع تبعیض در توزیع امکانات
۷۵.....	اصل چهل و نهم:
۷۵.....	اصطلاحات
۷۵.....	نکات مهم

اصل پنجه‌ام: محیط زیست.....	
نکات مهم.....	۷۶
اصل پنجه و یکم: مالیات.....	۷۷
نکات مهم.....	۷۷
اصل پنجه و دوم: بودجه.....	۷۸
نکات مهم.....	۷۸
اصل پنجه و سوم: حساب خزانه.....	۸۱
نکات مهم.....	۸۱
اصل پنجه و چهارم: دیوان محاسبات.....	۸۲
نکات مهم.....	۸۲
اصل پنجه و پنجم: وظایف دیوان محاسبات.....	۸۲
نکات مهم.....	۸۲
فصل پنجم: حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن.....	۸۵
اصل پنجه و ششم: حاکمیت.....	۸۶
نکات مهم.....	۸۶
اصل پنجه و هفتم: قوای سه گانه.....	۸۶
اصطلاحات.....	۸۷
نکات مهم.....	۸۷
اصل پنجه و هشتم: اعمال قوه مقننه.....	۸۷
نکات مهم.....	۸۷
اصل پنجه و نهم: همه پرسی تقنینی.....	۸۸
نکات مهم.....	۸۸
اصل شصتم: اعمال قوه مجریه.....	۸۹
نکات مهم.....	۸۹
اصل شصت و یکم: اعمال قوه قضائیه.....	۹۰
نکات مهم.....	۹۰
فصل ششم: قوه مقننه.....	۹۳
بحث اول- مجلس شورای اسلامی.....	۹۴

۹۴.....	اصل شصت و دوم: انتخابات مجلس
۹۴.....	نکات مهم
۹۴.....	اصل شصت و سوم: دوره نمایندگی
۹۴.....	نکات مهم
۹۵.....	اصل شصت و چهارم: تعداد نمایندگان
۹۵.....	نکات مهم
۹۶.....	اصل شصت و پنجم: تشکیل جلسات
۹۶.....	نکات مهم
۹۶.....	اصل شصت و ششم: امور داخلی مجلس
۹۷.....	نکات مهم
۹۷.....	اصل شصت و هفتم: قسم نامه
۹۸.....	نکته مهم:
۹۸.....	اصل شصت و هشتم: توقف انتخابات
۹۸.....	نکات مهم
۱۰۰.....	اصل شصت و نهم: علنی یا غیر علنی بودن جلسات
۱۰۰.....	نکات مهم
۱۰۱.....	اصل هفتادم: حضور اعضا دولت در جلسات مجلس
۱۰۱.....	نکات مهم
۱۰۲.....	بحث دوم- اختیارات و صلاحیت مجلس شورای اسلامی
۱۰۲.....	اصل هفتاد و یکم: قلمرو صلاحیت مجلس
۱۰۲.....	نکات مهم
۱۰۵.....	اصل هفتاد و دوم: محدودیت در وضع قانون
۱۰۵.....	نکات مهم
۱۰۵.....	اصل هفتاد و سوم: تفسیر قوانین عادی
۱۰۵.....	نکات مهم
۱۰۷.....	اصل هفتاد و چهارم: طرح و لایحه
۱۰۷.....	نکات مهم
۱۰۸.....	اصل هفتاد و پنجم: تقلیل یا افزایش درآمد عمومی
۱۰۹.....	نکات مهم
۱۱۰.....	اصل هفتاد و ششم: تحقیق و تفحص

۱۱۰.....	نکات مهم
۱۱۱.....	اصل هفتاد و هفتم؛ قراردادهای بین المللی
۱۱۲.....	اصطلاحات
۱۱۲.....	نکات مهم
۱۱۵.....	اصل هفتاد و هشتم؛ خطوط مرزی
۱۱۵.....	نکات مهم
۱۱۶.....	اصل هفتاد و نهم؛ حکومت نظامی
۱۱۶.....	نکته مهم؛
۱۱۸.....	اصل هشتادم؛ گرفتن و دادن وام
۱۱۸.....	نکات مهم
۱۱۹.....	اصل هشتاد و یکم؛ امتیاز تشکیل
۱۲۰.....	نکات مهم
۱۲۰.....	اصل هشتاد و دوم؛ استخدام کارشناسان خارجی
۱۲۰.....	نکات مهم
۱۲۱.....	اصل هشتاد و سوم؛ بناها و اموال دولتی
۱۲۱.....	نکات مهم
۱۲۲.....	اصل هشتاد و چهارم؛ مسئولیت هر نماینده
۱۲۲.....	نکات مهم
۱۲۳.....	اصل هشتاد و پنجم؛ صلاحیت انحصاری مجلس در قانونگذاری
۱۲۴.....	نکات مهم
۱۲۹.....	اصل هشتاد و ششم؛ مصونیت پارلمانی
۱۲۹.....	نکات مهم
۱۳۰.....	اصل هشتاد و هفتم؛ رای اعتماد
۱۳۰.....	اصطلاحات
۱۳۰.....	نکات مهم
۱۳۲.....	اصل هشتاد و هشتم؛ سوال از رئیس جمهور و وزرا
۱۳۲.....	نکات مهم
۱۳۴.....	اصل هشتاد و نهم؛ استیضاح
۱۳۴.....	اصطلاحات
۱۳۴.....	نکات مهم

۱۳۶.....	اصل نودم: شکایت مردم
۱۳۷.....	نکات مهم
۱۳۸.....	اصل نود و یکم: تاسیس شورای نگهبان
۱۳۹.....	نکات مهم
۱۴۰.....	اصل نود و دوم: مدت عضویت در شورا نگهبان
۱۴۱.....	نکات مهم
۱۴۲.....	اصل نود و سوم: جایگاه شورای نگهبان
۱۴۳.....	نکات مهم
۱۴۴.....	اصل نود و چهارم: عدم مغایرت قوانین با شرع و قانون اساسی
۱۴۵.....	نکات مهم
۱۴۶.....	اصل نود و پنجم: تمدید مدت
۱۴۷.....	نکات مهم
۱۴۸.....	اصل نود و ششم: نحوه تشخیص عدم مغایرت
۱۴۹.....	نکات مهم
۱۵۰.....	اصل نود و هفتم: حضور شورای نگهبان در مجلس
۱۵۱.....	اصطلاحات
۱۵۲.....	نکات مهم
۱۵۳.....	اصل نود و هشتم: تفسیر قانون اساسی
۱۵۴.....	نکات مهم
۱۵۵.....	اصل نود و نهم: نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ها
۱۵۶.....	نکات مهم

۱۵۷.....	فصل هفتم: شوراهها
۱۵۸.....	اصل یکصدم: تشکیل شوراهها
۱۵۹.....	نکات مهم
۱۶۰.....	اصل یکصد و یکم: شورای عالی استان ها
۱۶۱.....	نکات مهم
۱۶۲.....	اصل یکصد و دوم: ارائه طرح به مجلس
۱۶۳.....	نکات مهم
۱۶۴.....	اصل یکصد و سوم: جایگاه شوراهها

۱۵۴.....	نکات مهم
۱۵۵.....	صلیکصد و چهارم: شورای صنفی
۱۵۵.....	نکات مهم
۱۵۵.....	اصل یکصد و پنجم: رعایت موازین اسلام
۱۵۵.....	نکات مهم
۱۵۶.....	اصل یکصد و ششم: انحلال شوراهای
۱۵۶.....	نکات مهم
۱۵۹.....	فصل هشتم: رهبر یا شورای رهبری
۱۶۰.....	اصل یکصد و هفتم:
۱۶۰.....	نکات مهم
۱۶۱.....	اصل یکصد و هشتم: قانون و آیین نامه خبرگان
۱۶۱.....	نکات مهم
۱۶۲.....	اصل یکصد و نهم: شرایط و صفات رهبر
۱۶۲.....	نکات مهم
۱۶۳.....	اصل یکصد و دهم: وظایف و اختیارات رهبر
۱۶۴.....	نکات مهم
۱۶۵.....	اصل یکصد و یازدهم: شورای رهبری
۱۶۵.....	نکات مهم
۱۶۸.....	اصل یکصد و دوازدهم: مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۶۹.....	نکات مهم
۱۷۷.....	فصل نهم: قوه مجریه
۱۷۸.....	مبحث اول - ریاست جمهوری و وزرا
۱۷۸.....	اصل یکصد و سیزدهم: جایگاه رئیس جمهور
۱۷۸.....	نکات مهم
۱۸۰.....	اصل یکصد و چهاردهم: انتخاب رئیس جمهور
۱۸۰.....	نکات مهم
۱۸۰.....	اصل یکصد و پانزدهم: شرایط رئیس جمهور
۱۸۱.....	نکات مهم

۱۸۱.	اصل یکصد و شانزدهم؛ ثبت نام در انتخابات.
۱۸۱.	اصل یکصد و هفدهم؛ شیوه‌ی انتخابات.
۱۸۱.	اصطلاحات
۱۸۲.	نکات مهم
۱۸۳.	اصل یکصد و هجدهم؛ نظارت بر انتخابات
۱۸۳.	نکات مهم
۱۸۳.	اصل یکصد و نوزدهم؛ زمان انتخابات
۱۸۳.	نکات مهم
۱۸۴.	اصل یکصد و بیستم؛ فوت یکی از نامزد‌ها
۱۸۴.	نکات مهم
۱۸۴.	اصل یکصد و بیست و یکم؛ سوگند ریاست جمهوری
۱۸۵.	نکات مهم
۱۸۶.	اصل یکصد و بیست و دوم؛ مسئولیت رئیس جمهور
۱۸۶.	نکات مهم
۱۸۷.	اصل یکصد و بیست و سوم؛ امضاء مصوبات
۱۸۷.	نکات مهم
۱۸۹.	اصل یکصد و بیست و چهارم؛ معاون رئیس جمهور
۱۸۹.	نکات مهم
۱۹۰.	اصل یکصد و بیست و پنجم؛ امضاء ریاست جمهوری
۱۹۰.	نکات مهم
۱۹۲.	اصل یکصد و بیست و ششم؛ مسئولیت امور برنامه و بودجه
۱۹۳.	نکات مهم
۱۹۴.	اصل یکصد و بیست و هفتم؛ نمایندگان ویژه
۱۹۴.	نکات مهم
۱۹۷.	اصل یکصد و بیست و هشتم؛ سفر
۱۹۷.	اصطلاحات
۱۹۷.	نکات مهم
۱۹۸.	اصل یکصد و بیست و نهم؛ اعطاء نشان دولتی
۱۹۸.	نکات مهم
۱۹۸.	اصل یکصد و سی‌ام؛ استعفاء

۱۹۸.....	نکات مهم
۱۹۹.....	اصل یکصد و سی و یکم؛ کفالت ریاست جمهوری.....
۱۹۹.....	نکات مهم
۲۰۰.....	اصل یکصد و سی و دوم؛ محدودیتهای کفالت ریاست جمهوری.....
۲۰۰.....	نکات مهم
۲۰۰.....	اصل یکصد و سی و سوم؛ انتخاب وزرا.....
۲۰۰.....	نکات مهم
۲۰۱.....	اصل یکصد و سی و چهارم؛ ریاست هیات وزیران.....
۲۰۲.....	اصطلاحات
۲۰۲.....	نکات مهم
۲۰۴.....	اصل یکصد و سی و پنجم؛ فعالیت، استعفاء و عزل وزرا.....
۲۰۴.....	نکات مهم
۲۰۷.....	اصل یکصد و سی و ششم؛ عزل وزرا.....
۲۰۷.....	نکات مهم
۲۰۹.....	اصل یکصد و سی و هفتم؛ مسئولیت وزرا.....
۲۰۹.....	نکات مهم
۲۱۰.....	اصل یکصد و سی و هشتم؛ وضع مقرره توسط وزرا.....
۲۱۱.....	اصطلاحات
۲۱۱.....	نکات مهم
۲۱۵.....	اصل یکصد و سی و نهم؛ صلح دعاوی.....
۲۱۵.....	نکات مهم
۲۱۸.....	اصل یکصد و چهلم؛ جرایم اعضاء هیات دولت.....
۲۱۸.....	نکات مهم
۲۲۰.....	اصل یکصد و چهل و یکم؛ اصل منع اشتغال به بیش از یک شغل دولتی.....
۲۲۰.....	نکات مهم
۲۲۴.....	اصل یکصد و چهل و دوم؛ محاسبه دارایی.....
۲۲۴.....	نکات مهم
۲۲۵.....	بحث دوم- ارتش و سپاه پاسداران انقلاب.
۲۲۵.....	اصل یکصد و چهل و سوم؛ وظایف ارتش.
۲۲۵.....	نکات مهم

۲۲۵.....	اصل یکصد و چهل و چهارم؛ ویژگی‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران
۲۲۶.....	نکات مهم
۲۲۷.....	اصل یکصد و چهل و پنجم؛ استخدام خارجی در نیروهای انتظامی
۲۲۸.....	نکات مهم
۲۲۹.....	اصل یکصد و چهل و ششم؛ استقرار پایگاه نظامی
۲۳۰.....	نکات مهم
۲۳۱.....	اصل یکصد و چهل و هفتم؛ وظایف ارتش
۲۳۲.....	نکات مهم
۲۳۳.....	اصل یکصد و چهل و هشتم؛ استفاده شخصی از افراد و امکانات ارتش
۲۳۴.....	نکات مهم
۲۳۵.....	اصل یکصد و چهل و نهم؛ ترقیع درجه نظامیان
۲۳۶.....	نکات مهم
۲۳۷.....	اصل یکصد و پنجاه؛ سپاه پاسداران
۲۳۸.....	نکات مهم
۲۳۹.....	اصل یکصد و پنجاه و یکم؛ خدمت وظیفه
۲۴۰.....	اصطلاحات
فصل دهم: سیاست خارجی	
۲۴۱.....	اصل یکصد و پنجاه و دوم؛ ارکان سیاست خارجی
۲۴۲.....	نکات مهم
۲۴۳.....	اصل یکصد و پنجاه و سوم؛ منع سلطه بیگانه
۲۴۴.....	نکات مهم
۲۴۵.....	اصل یکصد و پنجاه و چهارم؛ دیدگاه سیاست خارجی
۲۴۶.....	نکات مهم
۲۴۷.....	اصل یکصد و پنجاه و پنجم؛ پناهندگی سیاسی
۲۴۸.....	نکات مهم
فصل یازدهم: قوه قضائیه	
۲۴۹.....	اصل یکصد و پنجاه و ششم؛ وظایف قوه قضائیه
۲۵۰.....	اصطلاحات

۲۳۶.....	نکات مهم
۲۳۸.....	اصل یکصد و پنجاه و هفتم؛ رئیس قوه قضائیه
۲۳۸.....	نکات مهم
۲۳۹.....	اصل یکصد و پنجاه و هشتم؛ وظایف رئیس قوه قضائیه
۲۴۰.....	نکات مهم
۲۴۱.....	اصل یکصد و پنجاه و نهم؛ مرجع عام قضائی
۲۴۱.....	نکات مهم
۲۴۲.....	اصل یکصد و شصت؛ وزیر دادگستری
۲۴۲.....	نکات مهم
۲۴۴.....	اصل یکصد و شصت و یکم؛ دیوان عالی کشور
۲۴۴.....	نکات مهم
۲۴۵.....	اصل یکصد و شصت و دوم؛ صفات رئیس دیوان عالی و دادستان کل
۲۴۵.....	نکات مهم
۲۴۵.....	اصل یکصد و شصت و سوم؛ صفات قضات
۲۴۶.....	اصل یکصد و شصت و چهارم؛ انفال و عزل قضات
۲۴۶.....	نکات مهم
۲۴۷.....	اصل یکصد و شصت و پنجم؛ جلسه دادرسی
۲۴۸.....	نکات مهم
۲۴۹.....	اصل یکصد و شصت و ششم؛ صدور حکم
۲۴۹.....	نکات مهم
۲۴۹.....	اصل یکصد و شصت و هفتم؛ منابع احکام قضائی
۲۵۰.....	نکات مهم
۲۵۲.....	اصل یکصد و شصت و هشتم؛ هیات منصفه
۲۵۲.....	نکات مهم
۲۵۲.....	اصل یکصد و شصت و نهم؛ عطف بما سبق نشدن جرائم
۲۵۲.....	نکات مهم
۲۵۳.....	اصل یکصد و هفتادم؛ تصویب نامه خلاف قانون
۲۵۳.....	نکات مهم
۲۵۵.....	اصل یکصد و هفتاد و یکم؛ اشتباه قاضی
۲۵۵.....	نکات مهم

۲۵۶.....	اصل یکصد و هفتاد و دوم: جرائم نظامی
۲۵۷.....	نکات مهم
۲۵۸.....	اصل یکصد و هفتاد و سوم: دیوان عدالت اداری
۲۵۸.....	نکات مهم
۲۵۹.....	اصل یکصد و هفتاد و چهارم: سازمان بازرسی کل کشور
۲۵۹.....	نکات مهم
۲۶۱.....	فصل دوازدهم: صدا و سینما
۲۶۲.....	اصل یکصد و هفتاد و پنجم: صدا و سینما
۲۶۲.....	نکات مهم
۲۶۵.....	فصل سیزدهم: شورای امنیت ملی
۲۶۶.....	اصل یکصد و هفتاد و ششم: شورای عالی قضائی
۲۶۷.....	نکات مهم
۲۶۹.....	فصل چهاردهم: بازنگری در قانون اساسی
۲۷۰.....	اصل یکصد و هفتاد و هفتم: شورای بازنگری در قانون اساسی
۲۷۱.....	اصطلاحات
۲۷۲.....	نکات مهم
۲۷۳.....	دسته بندی‌های قانون اساسی
۲۷۳.....	موارد مطلق در قانون اساسی:
۲۷۴.....	موارد حضور شورای نگهبان در مجلس شورای اسلامی
۲۷۵.....	تعداد نمایندگان رهبری در قانون اساسی
۲۷۵.....	حد نصاب آراء مجلس طبق قانون اساسی
۲۷۷.....	منابع

ویژگی‌های این کتاب:

(۱) موضوعات این کتاب:

- اصول قانون اساسی
- نظریات تفسیری شورای نگهبان
- نکات حقوقی مهم هر اصل
- سوالات سال‌ها در آزمون‌های وکالت، دکتری و ارشد از سال ۱۳۷۸ تا ۱۴۰۲، که متناسب با آزمون‌های نص محور مانند؛ وکالت است.

(۲) هدف از تدوین این کتاب:

- دسترسی آسان به اصول قانون اساسی
- دسترسی آسان به نظریات تفسیری شورای نگهبان
- دسترسی آسان به نکات مهم حقوقی ذیل هر اصل
- آشنایی کاربردی با نحوه طرح سوالات از متن قانون اساسی و نظریات تفسیری شورای نگهبان

(۳) گروه هدف:

- داوطلبین آزمون وکالت
- داوطلبین آزمون‌های نص محور

۴) خصوصیات این کتاب که آن را در وضعیت ممتاز قرار می‌دهد:

- خلاصه بودن.
- اشاره به اصول مرتبط.
- ارائه مطالب و نکات مهم به صورت دسته بندی.
- تعیین موضوع اصلی هر اصل.
- جمع آوری نکات حقوقی ذیل هر اصل.
- برجسته کردن و خط کشیدن زیر نکات مهم هر اصل و هر نکته.
- اشاره به سوالات طرح شده از هر اصل، دقیقاً ذیل آن اصل.
- مستند بودن نکات و سوالات.
- به روز بودن سوالات و نظریات تفسیری.
- کلیه سوالات این کتاب، سوالات سنت گذشته این درس در آزمون‌های استاندارد است.
- توضیح واژگان دشوار.
- استفاده موثر از علائم نگارشی.
- مشخص کردن اصول قانونی مهم با علامت ستاره (***).
- جمع‌بندی پایان کتاب.

۵) هدف از نگارش این کتاب:

در دوره‌ای که برای آزمون وکالت کانون وکلا دادگستری آماده می‌شدم، به علت سردرگمی در انتخاب منبع مناسب برای درس حقوق اساسی، کتاب‌های متعددی را تهیه کردم که متأسفانه هر یک به علتی مانند؛ وجود مطالب نظری در حقوق اساسی، کثرت و تنوع مطالب غیر کاربردی، طرح سوالات تالیفی غیر استاندارد و ... مناسب برای آزمون سرنوشت ساز وکالت نبود.

بنابراین؛ در همان سال تصمیم گرفتم که در صورت قبولی در آزمون وکالت، کتابی را مناسب با نیازهای آزمون وکالت در درس حقوق اساسی تدوین و تالیف کنم.

۶) نحوه مطالعه کتاب:

- هدف از قرار دادن سوالات سنت گذشته اساسی ذیل هر اصل، این است که خواننده محترم با نحوه طرح سوال از اصول قانون اساسی آشنا شود بنابراین؛ سوالات سنت گذشته ذیل هر اصل را بلا فاصله بعد از خواندن آن اصل حل کنید.

- قسمت «اصطلاحات» برای درک بهتر مطلب است و جنبه آزمونی ندارد.
- برخی از اصول قانون اساسی نکته خاصی ندارد و ممید این مطلب نیز این است که؛ در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۲، هیچ سوالی از این اصول طرح نشده یا حداقل سوالات اندکی طرح شده است. بنابراین؛ نکات زیادی در قسمت «نکات مهم»، بیان نشده است.
- لازم است خواننده محترم؛ در حین خواندن کتاب، این نکته را مد نظر قرار دهد.
- برخی از نکات مهم حقوقی راجع به اصول قانون اساسی و نظریات تفسیری در قالب سوالات بیان شده است، بنابراین؛ برای جلوگیری از اطاله کلام از ذکر مجدد آن نکته، خودداری شده است.
- علت ننوشتن پاسخ تشریحی سوالات مذکور در کتاب این است که، پاسخ تمامی سوالات در متن کتاب موجود است و لازم است که خواننده محترم یک مرتبه اصول قانون اساسی و نظریات تفسیری را از نظر بگذراند و سپس متوجه این نکته خواهد شد که سوالات درس حقوق اساسی نیازی به پاسخ تشریحی ندارند و نوشتن پاسخ تشریحی علاوه بر افزودن بلا جهت حجم کتاب، موجب ملالت خواننده محترم نیز خواهد شد. چراکه؛ موجب می‌شود یک نکته ساده بارها تکرار شود.

(۷) موجب امتنان است که ایرادات و پیشنهادات خود را با من در میان بگذارید.
به علاوه در صورتی که از هر قسمت از کتاب سوالی داشتید می‌توانید آن سوال را از راههای ارتباطی زیر با من در ارتباط بگذارید و پاسخ آن را دریافت کنید.
راههای ارتباطی:

ایمیل: Mohammad.S.Sabahi@gmail.com •

۰۹۱۷۰۲۹۱۷۰۷ •

همیت مردان بر آبرد لزر نیمار کوه، گرد
(صیط قمی)

کوه نتوان شدن سرره مقصور مرد

کلیات و مقدمه:

- ﴿ قانون اساسی در زمرة ← حقوق داخلی و حقوق عمومی است.
- ﴿ قانون اساسی ایران مصوب سال ← ۱۳۵۸ با اصلاحات سال ۱۳۶۸ می‌باشد.
- ﴿ قانون اساسی ایران ← دارای ۱ مقدمه، ۱۴ فصل و ۱۷۷ اصل می‌باشد.
- ﴿ دو ویژگی بنیادی انقلاب اسلامی ایران ← مکتبی و اسلامی بودن است. (مقدمه ق.ا.)
- ﴿ تاریخ پیروزی انقلاب اسلامی ← ۲۱ و ۲۲ بهمن ماه ۱۳۵۷. (مقدمه ق.ا.)
- ﴿ هدف از حکومت ← رشد دادن انسان در حرکت به سوی نظام الهی است. (مقدمه ق.ا.)
- ﴿ ولایت فقیه ← ضامن عدم انحراف سازمان‌های مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود می‌باشد.

(مقدمه ق.ا.)
- ﴿ خانواده ← واحد بنیادین جامعه + کانون اصلی رشد + تعالی انسان. (مقدمه ق.ا.)
- ﴿ حفظ و حراست از مرزها و جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان، بر عهده‌ی ← ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است. (مقدمه ق.ا.)
- ﴿ مبنای نگارش این قانون ← پیش نویس پیشنهادهای دولت + کلیه پیشنهادهای گروههای مختلف مردم. (مقدمه ق.ا.)

۱- مطابق مقدمه قانون اساسی کدام نهاد ضامن عدم انحراف سازمان‌های مختلف از وظایف اصیل اسلامی است؟
 (مشاوران ۱۴۰۲)

- (۱) شورای نگهبان
- (۲) ولایت فقیه
- (۳) مجلس خبرگان

پاسخ صحیح گزینه ۲ می‌باشد.

۲- بر اساس مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، حفظ و حراست از مرزها و جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان، بر عهده کدام مورد است؟
 (دکتری ۱۳۹۸)

- (۱) ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
- (۲) نیروهای نظامی و انتظامی
- (۳) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
- (۴) ارتش جمهوری اسلامی

پاسخ صحیح گزینه ۱ می‌باشد.

۳- برابر مقدمه قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸، مبنای نگارش این قانون کدام مورد بوده است؟
 (دکتری ۱۳۹۸)

- (۱) پیشنهادهای شورای انقلاب و طرح‌های پیشنهادی دولت.
- (۲) پیشنهادهای دولت و اصلاحات پیشنهادی از سوی مراجع تقليد.
- (۳) پیش نویس پیشنهادی دولت و کلیه پیشنهادهای گروه‌های مختلف مردم.
- (۴) پیش نویس پیشنهادی دولت و اصلاحات به عمل آمده از سوی مجلس خبرگان.

پاسخ صحیح گزینه ۳ می‌باشد.

۴- مطابق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، هدف از حکومت چیست؟
 (دکتری ۱۳۹۳)

- (۱) ایجاد رفاه اجتماعی
- (۲) حفظ و تامین فردیت انسان
- (۳) حفظ و تامین استقلال و آزادی انسان
- (۴) رشد دادن انسان در حرکت به سوی نظام الهي

پاسخ صحیح گزینه ۴ می‌باشد.

فصل اول:

اصول کلی

❖ اصل اول: تشکیل و شکل حکومت

حکومت ایران جمهوری اسلامی است که ملت ایران، بر اساس اعتقاد دیرینه‌اش به حکومت حق و عدل قرآن، در پی انقلاب اسلامی پیروزمند خود به رهبری مرجع عالی قدر تقلید حضرت آیت الله العظمی امام خمینی، در همه پرسی دهم و یازدهم فروردین ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و هشت هجری شمسی برابر با اول و دوم جمادی الاولی سال یکهزار و سیصد و نود و نه هجری قمری با اکثریت ۹۸/۲٪ کلیه کسانی که حق رأی داشتند، به آن رأی مثبت داد.

اصطلاحات:

۱- مرجع تقلید: فردی که پس از سالیان تحصیل در علوم حوزوی، توانایی استنباط احکام شرعی از منابع را بدست آورده و عده‌ای از شیعیان در احکام شرعی از وی تقلید می‌کنند.

نکات مهم:

۱- شکل حکومت ایران ← جمهوری اسلامی است.(جمهوریت + اسلامیت)

۲- تاریخ برگذاری همه پرسی برای تعیین شکل حکومت ← ۱۰ و ۱۱ / فروردین / ۱۳۵۸^۱.

۳- اکثریت ۹۸/۲٪ کلیه کسانی که حق رأی داشتند، به شکل حکومت (جمهوری اسلامی) رأی مثبت داد.

۴- سه نوع همه پرسی در قانون اساسی ایران:

الف: همه پرسی برای تعیین شکل حکومت

• این نوع همه پرسی فقط یک بار در ← ۱۰ و ۱۱ / فروردین / ۱۳۵۸ اتفاق افتاد.

• این نوع همه پرسی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پیش بینی نشده است.

۱- توجه؛ در تاریخ ۱۲/آذرماه/۱۳۵۸ مردم با نصاب ۹۹/۵ به قانون اساسی رأی مثبت دادند و نه جمهوری اسلامی.

ب: همه پرسی برای تصویب قوانین عادی

• این نوع همه پرسی تا به حال اتفاق نیفتاده است.

• این نوع همه پرسی در اصل ۵۹ قانون اساسی پیش بینی شده است.

ج: همه پرسی برای تصویب قانون اساسی

• این نوع همه پرسی یک بار در سال ۱۳۵۸ برای تصویب قانون اساسی و بار دیگر در سال

۱۳۶۸ برای تصویب اصلاحات قانون اساسی، اتفاق افتاده است.

• این نوع همه پرسی در اصل ۱۷۷ قانون اساسی پیش بینی شده است.

ـ بر اساس قانون اساسی، در کدام مورد می‌توان همه پرسی برگزار نمود؟ (دکتری ۱۳۹۴)

(۱) در همه موارد مهم سیاسی، اجتماعی و فرهنگی

(۲) در هر مورد که قانون عادی آن را اجازه دهد

(۳) در مواردی که رهبری اجازه برگزاری همه پرسی صادر نماید

(۴) در موارد مهم تقنینی، طبق اصل ۵۹ و در خصوص بازنگری در قانون اساسی، طبق اصل ۱۷۷

پاسخ صحیح گزینه ۴ می‌باشد.

❖ اصل دوم: پایه‌های ایمانی نظام جمهوری اسلامی

جمهوری اسلامی، نظامی است بر پایه ایمان به:

(۱) خدای یکتا (لا اله الا الله) و اختصاص حاکمیت و تشریع به او و لزوم تسلیم در برابر امر او؛

(۲) وحی الهی و نقش بنیادی آن در بیان قوانین؛

(۳) معاد و نقش سازنده آن در سیر تکاملی انسان به سوی خدا؛

(۴) عدل خدا در خلقت و تشریع؛

(۵) امامت و رهبری مستمر و نقش اساسی آن در تداوم انقلاب اسلام؛

(۶) کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا،

که از راه:

الف - اجتهاد مستمر فقهای جامع الشرایط بر اساس کتاب و سنت معصومین سلام الله عليهم اجمعین؛

ب - استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها؛

ج - نفی هرگونه ستمگری و ستم کشی و سلطه گری و سلطه پذیری، قسط و عدل و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می‌کند.

اصطلاحات:

- ۱- تشریع: در لغت؛ بیان کردن و نمودار ساختن راه یا شریعت.(فرهنگ عمید، ص ۳۹۷) یا قانونگذاری.
- ۲- اجتهاد: استخراج مسائل قضائی و شرعی از مأخذ و منابع آن مانند نص قانون (یعنی قران و حدیث) و اجماع و عقل. (ترمینولوژی حقوق، ش ۵۹)

نکات مهم:

- ۱- بندهای ۱ تا ۵ اصل دوم قانون اساسی، بیان کننده اصول دین اسلام و اصول مذهب تشیع است:

۲- قانون اساسی؛ منبع اجتهاد فقهاء جامع الشرایط را ← فقط کتاب و سنت می‌داند و از ذکر عقل و اجماع خودداری کرده است.^۱

۳- بندهای یک تا شش این اصل ← پایه‌های ایمانی نظام جمهوری اسلامی است.

۱- منابع استنباط احکام شرعی : قران، سنت، عقل، اجماع(ر)، ک جلد دوم اصول فقه کاربردی، قافی و شریعتی، ص ۶۱

۴- بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تشریع اختصاص دارد به..... . (مشاوران ۱۴۰)

(۱) خداوند متعال
(۲) مجلس شورای اسلامی

(۳) فقهای شورای نگهبان
(۴) رهبر

پاسخ صحیح گزینه ۱ میباشد.

❖ اصل سوم: اهداف نظام جمهوری اسلامی

دولت جمهوری اسلامی ایران موفق است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

۱- ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاہر فساد و تباہی.

۲- بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسائل دیگر.

۳- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی.

۴- تقویت روح بررسی و تتبیع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان.

۵- طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب.

۶- محو هر گونه استبداد و خودکامگی و انحصار طلبی.

۷- تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در حدود قانون.

۸- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش.

۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

۱۰- ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیر ضرور.

۱۱- تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور.

۱۲- پی‌ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه.

۱۳- تأمین خودکفایی در علوم و فنون و صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.

۱۴- تأمین حقوق همه جانبی افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون.

۱۵- توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم.

۱۶- تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمان و حمایت بی دریغ از مستضعفان جهان.

نکات مهم:

۱- هدف دولت از پی ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه ← ایجاد رفاه و رفع فقر و بروز ساختن هر نوع محرومیت در زمینه های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه است.

۲- تأمین آزادی های سیاسی و اجتماعی ← محدود به قانون است.

آزادی در نظام جمهوری اسلامی ایران؛ مطلق نیست.

۳- نکات آموزش و پرورش رایگان در اصل ۳۰ بررسی می شود.

۴- مطابق قانون اساسی، تأمین آزادی های سیاسی و اجتماعی از سوی دولت، با لحاظ کدام مورد، الزامی است؟
(دکتری ۱۳۹۴)

۱) حدود قانون   ۲) تساوی عموم در برابر قانون

۳) مبارزه با کلیه مظاہر فساد و تباہی   ۴) ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه

پاسخ صحیح گزینه ۱ می باشد.

۵- طبق قانون اساسی، وظیفه دولت در پی ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی با چه هدفی صورت می گیرد؟
(دکتری ۱۳۹۳)

۱) بروز ساختن هر نوع محرومیت در زمینه های تغذیه، مسکن، کار، بهداشت و تعمیم بیمه

۲) رفع فقر از محرومین و مستضعفان جهان

۳) توسعه و تحکیم اقتصاد اسلامی

۴) افزایش سود اقتصادی دولت

پاسخ صحیح گزینه ۱ می باشد.